

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

3 In quibus habitus spei, & timoris insit

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

PUNCTUM III.

In quibus habitus spei, & timoris insit.

- 1. In beatis non est propriissimus actus spei, remanens tamen habitus quoad substantiam.
- 2. Idem dicendum est de timore.
- 3. Qui timor sit in beatis.
- 4. Christus Dominus dum fuit in hac vita mortali habuit habitum spei.
- 5. Anima in purgatorio existens, habent propriissimum actum spei.
- 6. Dammati actus, & habitus spei carens.
- 7. Viatores iusti habent habitum spei, imò & peccatores, quorum peccatum virtuti spei non sit contrarium.

De beatis, & de damnatis, & animabus in Purgatorio existentibus potest esse dubitatio.

1. Dico ergo primò, in beatis non esse propriissimum actum, spei, remanere tamen habitum quoad substantiam, est non quoad denominationem; hanc conclusionem defendit Suarez tom. 1. in 3. part. quæst. 7. in explicat. art. 4. & disp. 1. de fide, sect. 8. num. 5. Conclusio disp. 19. dub. 10. num. 130. & 131. Priorem partem huius conclusionis probò, quia propriissimus actus spei est velle, & sperare Dei possessionem. Atqui beati iam possident Deum, & certò sciunt tempore possessionis. Ergo defecit in illis obiectum huius proprii actus, atque illum habere non possunt, & in hoc sensu loquitur Paul. 1. Corinth. 13. & Pontifices, cum dicitur fidei, & spem in patria equacuari, manere tamen charitatem, non enim manet spes secundum ipsam denominationem, quia non manet secundum suum proprium actum. Secundam partem, scilicet ibi remanere habitum spei quoad substantiam, sic probò. Nam beati plures actus eliciunt pertinentes ad virtutem spei. Primò gaudent de Deo possessio, quatenus sibi conueniens est, qui actus necessariò procedit ab eadem virtute, à qua procedebat illius amor, & desiderium. Secundò sperant beatitudinem sui corporis, & licet huiusmodi beatitudinem sciant futuram esse infallibiliter, & sine difficultate acquirendam, quia tamen acquirenda est ex auxilio supernaturali naturæ indebito, ea de causa dici potest ad virtutem spei pertinere. Tertio sperare possunt, & optare beatitudinem aliorum, non solum ex amore charitatis, & amicitia, sed etiam ex amore concupiscentia, quatenus sibi conueniens est, quòd ex aliorum consortio crescit saltem accidentaliter eorum beatitudo.

2. Quòd si de timore otio ex virtute spei loquamur, idem dicendum est, quòd dixi de actu spei non esse in beatis secundum proprium actum, quia beati cognoscunt sibi esse impossibilem priuationem Dei, æternamque damnationem, non igitur illam timere possunt. Timor enim proprie est aliquid mali possibile imminens. Eadem ratione videtur excludendus timor filialis, qui proprie est culpa, quatenus est offensæ Dei, & etiam pene per illam incurrit, prout separatur à diuina possessione, & eius honore, quia æque beatis pœna, & culpa est impossibilis, illiusque impossibilitatem cognoscunt, non igitur illa timere possunt. Adde securitatem timori contrariam: sed beati omnino sunt securi à culpa, & pœna, suscepta pœna, & culpa, secundum quamcumque rationem. Ergo non possunt secundum aliquam rationem illa timere. Denique qui timet aliquid malum anxius est, ne illi eueniat: at beati nullam anxietatem patiuntur, quia sunt omnino securi tum à pœna, tum à culpa. Neque item indigent aliqua constantia, aut fortitudine ad vitandum malum. Ergo non timent.

3. Dico timorem Domini sanctum permanere in sæculum sæculi, vt testatur David Psalm. 18. & de Christo dixit Elias repleuissit eum Dominum spiritu sui timoris, & Angeli, vt canit Ecclesia, tremunt, & contremiscunt. Ergo aliquis timor saltem filialis asserendus est beatis residere.

Respondet supra dicta conuincere in beatis aliquem timorem esse statendum, non strictum, & qualem Philoophi agnouerunt, ob illius beatissimi status securitatem, sed qualem Catholicæ agnoscentur possibilem cum perfectione illius. Primò ergo concedendus est beatis timor reuerentialis ortus ex cognitione diuinæ excellentiæ, & propriæ vilitatis, cum enim beati perfectissimè Deum, & se ipsos cognoscant, videantque se nimis improporcionatos diuinæ familiaritati; efficitur sanè et trementes assistere, non tamen anxios, & perturbatos, sed cum summa pace, & securitate. Hæc igitur reuerentia simul cum humilitate dici communiter solet timor; non quia sit timor alicuius mali, sed quia est reuerentia admiratione plena, in quo sensu credo dixisse Petrum Christo Luc. 4. Exi à me Domine, quia peccator sum, super enim circumdederat eum non ob aliquid malum, quod timere sibi fieri posse, sed ob vehementem cognitionem diuinæ excellentiæ, & propriæ iniquitatis, & sic intelligendus est Psalm. cum dixit, timorem Domini permanere in sæculum sæculi, & Ecclesia asserens Angelos in conspectu diuinæ maiestatis tremere, & contremiscere. At hic timor, qui nihil aliud est, quam summa religio-humilitati coniuncta, non procedit ab habitu spei

Verò. de Castro. Sum. Adv. Pars I.

spei, sed ab habitu religionis, & humilitatis. Secundò concedendus est filialis timor, quo culpam, vt summum malum & diuinæ bonitati contrariū fugiant. Neque obstat cognoscere se esse à rã graui malo omnino securos, quia sufficit, quòd attèta præcisè eorum natura illis possibilis sit: hæc enim possibilitas remota sufficiens videtur cauere fugã in voluntate beati, & experientia cõpertum est nos tremere, & pauere viso leone, aut alia fera ligata, à qua tamen scimus certò esse securos, quia sufficit apprehendere illud malū nostre naturæ possibile esse. Fateor exemplum non esse adæquatam, tum quia timendo feram anxiamur, & angustiamur, quod tamen in beatis non contingit, tum quia malum, quod à fera nobis prouenire potest, absolute est possibile, vel quia possibile est à ligatura dissolui, vel me illi coniungi. At beati cognoscunt culpam, & priuationem, Dei illis esse impossibilem propter quæ credo aboluto actu timoris refugere non posse, bene tamen per quemdam simplicem actum, & quasi conditionatum. Et in hoc sensu non reputo inconueniens, quòd refugiant pœnam damni, & sensus, cum etiam apprehendere possint, suæ naturæ præcisè spectatæ possibile esse. Esto Valent. disp. 2. q. 1. p. 5. & Coninch. disp. 20. de timore, dub. 9. n. 93. censeant illius non habere timorem, etiam secundum hanc imperfectam rationem, quia sunt Deo intimè vniti, & de sua incolumitate parum, de diuino honore multum solliciti.

4. Ex his constat primò, in Christo Domino, cum in hac vita existit spem fuisse quoad habitum, secundum substantiam, siquidem gaudens fuit de visione beata, tum ob gloriam Patris, tum quia illi erat bonum proprium. Et insuper spem habuit consequendi gloriam sui corporis, exaltationemque sui nominis, quibus perfecti Deo vniretur. Neque obstat cognouisse Christum illa omnia esse certò consecuturū nec timuisse amittere, eo quòd virtute, suppositoque diuino erat roboratus, quia ad rationem spei non videtur necessaria contingentia, sed solum possibilitas cum difficultate. Fuit autem Christo Domino gloria sui corporis, exaltatioque nominis possibilis consequi cum graui difficultate, & arduitate, siquidem summis doloribus, & morte acerbissima illa consequi debuit, iuxta illud Lucæ vii. Oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriam suam. Ergo licet in aliis beatis non esset agnoscendus habitus spei secundum suam denominationem, quia neque sperant gloriam animæ, cum iam habeant, neque gloriam corporis, vt rem arduam, & difficilem, cum absque vilo labore eam debent consequi, in Christo agnoscendus est habitus spei quoad gloriam sui corporis, propriamque nominis exaltationem sic docuit D. Thom. 3. p. 2. q. 7. art. 4. & ibid. Suar. in comm. Valq. disp. 43. c. 2. Coninch. de spe disp. 19. dub. 11. concl. 1. 2. & 3. De actu timoris idem quòd dictum est de aliis beatis, dicendum est de Christo Domino: neque video aliquid ultra notatu dignum.

5. Secundò constat quid dicendum sit de animabus in Purgatorio existentibus, an, inquam, iis non solum habitus, sed verus actus spei insit. Aliquibus videtur ab illis huiusmodi actum esse remouendum: nam licet beatitudo illis sit possibilis, & abiens, quia tamen sunt de illius consecutione omnino certæ, non videntur illius proprie habere spem, cuius obiectum debet esse aliquo modo speranti contingens, sic Lorca. 2. 2. sect. 2. disp. 9. n. 7. & 8.

Ceteram verius est propriissimum actum spei habere, quia illis beatitudo est possibilis, abiens, & acquisitu difficilis, siquidem pati debent tot grauissima tormenta pro illius consecutione. Quòd autem certò sciunt se consecuturas, hoc in causa esse non potest quominus illam sperare possint; certitudo enim non tollit spem, sed tollit anxietatem, & turbationem; alius careret spe consequendi beatitudinem, cui esset reuelata eius futura consecutio. Et ita in animabus Purgatorij esse veram spem beatitudinis, docuit D. Th. communiter receptus 2. 2. q. 18. art. 3. in fin. corp. & tradit Coninch. disp. 19. dub. 11. n. 146. Suar. disp. 1. de spe, sect. 8. n. 4. De actu timoris idem proportionaliter dicendum est, quòd de beatis diximus, cum ipse actus spei omnino ex diuina reuelatione certæ, neque culpam, neque damnationem incursum.

6. Rursus de damnatis dicendum est carere non solum actu proprio spei, sed etiam ipsius habitus secundum substantiam, tum quia ij sciunt beatitudinem sibi esse impossibilem. Neque enim ergo illam efficaciter desiderare, aut sperare, aut de illa gaudere. Inefficaciter autem bene possunt desiderare esse beatos, sed ob hoc inefficax, & imperfectum desiderium non est illis concedendus habitus spei, præcipuè cum ipsi sint indigni quolibet supernaturali dono. sic Valent. 2. 2. disp. 2. q. 1. p. 3. Coninch. disp. 19. dub. 12. concl. 3. num. 150.

7. Tandem de viatoribus dicendum est si iusti sint, de fide est, esse in illis habitum propriū spei, & timoris, quia ij, vt dixit Trid. ad iustificationem disponuntur. si autem sint peccatores, non obinde spem amittunt, colligitur apertè ex Trid. sess. 6. c. 7. docente per fidem, & spem nos non esse Christo perfectè vnitos, nisi accesserit charitas. Supponit ergo posse nos imperfectè vniri, atque ad eam fidem & spem habere posse sine charitate. Clariss. session 114. cap. 4. loquens de attritione cum spe veniæ, dixit esse donum Spiritus sancti nondum inhabitantis. Separatur fides, & spes à charitate, & ita tradunt omnes Catholici. Verum si peccatum sit infidelitatis, spes omnino deperditur: nam sublatâ fide omnia supernaturalia dona virtutis pereunt; quia illorum

M m 2

illorum est fundamentum, & radix, ut dixit Trident. *sess. 6. c. 6.* Item si peccatum sit desperationis, spes amittitur, quia illi specialiter est contrarium: sic supponunt omnes, ut videre est in Suarez. *disp. 1. de spe, sect. 8. in princ. Coninch. 19. disp. 19. dub. 11.*

PUNCTUM IV.

An sit, & quando obliget præceptum spei.

1. Præceptum spei negativum semper obligat, affirmativum aliquando.
2. Obligat quoties necessarium est ad orationem, penitentiam, vel tentationem vincendam.
3. De directa obligatione proponuntur variae sententiae, sed reselantur.
4. Concluditur nullum esse tempus determinatum, sed prudentis arbitrio mensurandum esse.
5. De timore tam filiali, quam servili est præceptum.
6. Sed non videtur esse præceptum de exercendis his actibus formaliter.
7. Raro homines nisi perditissimi executionem huius præcepti omittunt.

1. Præceptum spei & potest esse affirmativum, & negativum. Negativum semper obligat, quia semper obligamur non desperare de divina misericordia, & confectione aeternae vitae. Præceptum spei affirmativum non est constans apud Doctores quo tempore obliget, etsi apud omnes cum D. Thom. 2. 2. q. 22. a. 1. sit receptum aliquando obligare, ex illo Psalm. 4. *Sperate in Domino & ad Titum 2. Expectantes beatam fidem, & ad Roman. 15. Ut per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus.* Non enim sine spe beatitudinis, beatitudo obtineri potest, est enim anchora firmissima nostrae vitae spiritualis. Et quidem si de tempore huius obligationis loquamur.

2. Primum certum est obligare præceptum spei, quoties sine illo debita oratio, penitentia, & tentationis victoria obtineri non potest, quia præceptum obligans ad alium finem, obligat simul ad ponenda media necessaria ad illum finem. At hæc obligatio non tam est ex præcepto spei, quam ex præcepto penitentiae, orationis, & tentationis vincendae; ac proinde eius omisso non est specialiter contra spem, sed contra penitentiam, vel orationem, & ita non est in confessione manifestanda, sic Bannes 2. 2. q. 22. art. 1. dub. 2. Sanchez lib. 2. in Decal. c. 33. n. 3. in modo, & sine. Suarez disp. 2. de spe, sect. 1. n. 2. & 3.

3. De directa autem obligatione spei plures sententiae adesse, cum primum rationis vltimæ assequeris, quia eo tempore teneris te ad Deum convertere, quod fieri non potest, quin in ipsum speres. sic Bannes 2. 2. q. 22. art. 1. dub. 2. Aragon. ibi. Petr. de Ledesma. 2. tom. sum. tr. 2. c. 4. concl. 3. Cæterum hoc dictum non satisfacit, tum quia hæc non est obligatio directa, sed conversionis, quae si fieri posset sine spe, nullum de spe esset præceptum. Tum quia conversio perfecta videtur fieri posse sine speciali actu spei, eo ipso, quod Deum cognoscas ut summum bonum, illi inique ames super omnia; quod enim impedire potest, quominus fidem amor subsequatur, nullo actu spei formaliter, & distincto; sufficit enim regulariter actum spei mediare, ut dicamus spem inter fidem, & charitatem medium locum tenere. Adde pro illo instanti vltimo rationis non adesse hoc conversionis præceptum, secundum probabilem sententiam, sed necessarium est, ut tempus aliquod arbitrio prudentis decurrat. Ergo non adest directa spei obligatio; & ita tenet Valent. 2. 2. disp. 2. q. 4. p. 1. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 33. n. 3. Alij secundum dicunt te obligatum esse actum spei elicere, quoties gravi tentatione desperationis vexaris, nisi animum actu spei contrario firmes, quia eodem præcepto, quo teneris non desperare, teneris & sperare quando sperare, medium est necessarium ne desperes. sic docent Bannes 2. 2. q. 22. art. 1. dub. 2. Valent. p. 1. Sanchez n. 3. Bonacina disp. 3. q. 3. p. 2. n. 2. Fateor hoc verissimum esse, sed rogo, quando actus spei reputari posset medium necessarium ad vincendam desperationis tentationem? Quis enim hoc investigare poterit? cum sint plura media ad Deum instituta ad quilibet gravem desperationis tentationem vincendam, tum oratio, tum consideratio, tum fides, tum amor, tum denique imaginationis diversio. Non ergo hoc tempus obligationis est cognitum facile. Tertio alij dicunt te obligatum esse spem habere, quoties obligaris, vel vis aliquid a Deo petere; quia sine se consequendi peritum, non videris posse debite petere. sic Coninch. disp. 19. dub. 9. n. 117. Sed neque hoc dictum satisfacit. Primum, quia tunc non est obligatio directa spei, sed indirecta, quatenus est medium necessarium ad orationem. Quod inde constat, quia si orationem debitam omittas, non peccas contra virtutem spei, sed contra religionem, cuius actum exerceere tenebaris. Secundum, quia stare optime potest te obligatum esse ad orationem aliquam faciendam, non tamen esse obligatum, neque indirecte ad habendum formalem actum spei, sufficit, si illum habeas implicitum, & virtutem, ut dixit Suarez *disp. 2. de spe, sect. 1. num. 2.* Qui enim petit a Deo beneficium aliquid, non tenetur illud petere ex amore sui, & ex relatione ad beatitudinem sibi convenientem po-

rest enim illud petere, & sperare consequi ex amore amicitiae, vel alio honesto fine. Non ergo obligatur elicere formalem actum spei.

4. Restat ergo, ut dicimus nullum esse tempus determinatum in quo huiusmodi præceptum obliget, sed prudentis arbitrio mensurandum esse, nec permitendum longo tempore differri: Suarez disp. 2. de spe, sect. 1. num. 3.

Regulariter huic præcepto positivo omnes satisfaciunt, Primum satisfaciunt, cum de peccatis dolent, quia vix, aut nunquam omittunt actum formalem spei, quo eriguntur, ut dixit Conc. *sess. 6. c. 6.* ad peccata detestanda, novamque vitam inchoandam. Secundum huic obligationi faciunt satis, cum propositum habent nunquam peccandi mortaliter: hoc enim propositum est aliquoties ex Dei amore perfectio procedat, sæpe illum gignunt ex amore imperfecto considerant enim aeternam retributionem, quam peccatis amittunt, & ex illius consideratione in spem vite aeternae, ut sibi convenientis, eriguntur, & peccata detestantur. Neque enim in hac vita tot difficultatibus plena sine spe aliqua retributionis sæpe repetita contentari homines possunt in divina gratia, aut longo tempore peccata vitare. Vide Coninch. disp. 19. dub. 9. num. 114.

5. Rursus de actu timoris inquiri potest, an sit præceptum, & quando obliget: Esse quidem præceptum videtur satis colligi ex illo Sapientiae 1. ver. 27. & 28. *Qui sine timore est, non poterit iustificari.* Cum autem iustificatio necessaria sit ad salutem, efficitur sanè & timorem, sine quo ipsa esse non potest, necessarium esse: & tradit D. Thom. 2. 2. q. 22. art. 2. Sanchez lib. 2. cap. 33. n. 4. Suarez disp. 2. de spe, sect. 1. num. 4.

Sed quia est duplex timor honestus, alius filialis, alius terribilis, de utroque affirmandum est esse præceptum. Filialis timor Dei, qui ex amore Dei timet, & fugis eius offensam, sicuti legitimus filius patrem timet offendere, quia illum amore complectitur. Servilis autem timor honestus est, quo timet more servorum offendere Deum ob penam, quam inde incurrit, in quo affectu potius tuæ incolumitati, quam diuino honori consulis. De utroque ergo timore afferunt D. Thom. Sanchez, & Suarez, esse præceptum. Nam de timore filiali videtur traditum Deuteronomio 10. *Quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis eius, & diligas eum: de servili timore Matth. 10. & Luc. 12. illis verbis, cum timeat, qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam; & colligitur ex Trident. *sess. 6. cap. 6.* definitur ad iustificationem impij hanc timorem gehennae concurrere.*

6. Cæterum cum necessarium non sit ad iustificationem impij aliquem ex his timoribus expressè, & formaliter concurrere, sed sufficit, si virtualiter infir, ut notavit Valent. disp. 2. de spe, q. 4. p. 2. efficitur sanè nullum adesse præceptum expressum excedendi hos timores formaliter. Sed tunc satis exercetur, cum opera alijs præcepta executioni mandantur. sic Valent. *suprà*, & Sanchez lib. 2. c. 33. n. 4. Dices, sæpe gravi tentatione vexaris, eamque vincis, timens ne Deum offendas, & ne penam inferni incurras; alioquin non victurus. Ergo huiusmodi timor obligat in presenti casu. Respondet obligare non ex præcepto speciali spei, & timoris, sed ex præcepto illius virtutis, adversus quam tentaris. Quod manifestè probatur ex eo; quod si tentationi consentias, non adversus virtutem spei peccas, sed solum adversus illam virtutem, cuius actus tentatio, eamque solum culpam teneris in confessione manifestare; quia ille defectus timoris solum est conditio quædam generalis continens animum à peccatis, sicut diuorum beneficiorum consideratio; ac proinde sicut defectus huius considerationis non constituit specialem culpam neque etiam defectus timoris illam constituere potest.

7. Adde denique etsi de timore tam filiali, quam servili specialia præcepta, & formale daretur, crederem raro homines, nisi perditissimi sint, illius executionem omittere. Nam cum hæc obligatio non pro singulari mensibus, neque annis deberet constitui, sed aliquoties tantum in vita prudentium arbitrio, raro omitti potest. Quis enim est, nisi depravatissimus sit, & Dei summè oblitus, qui aliquoties in vita non omittat Dei offensam, tum ob Dei bonitatem, & amorem, tum ob penam inferni vitandas quæ non doleat de peccatis his motibus excitatus, Ergo non sunt in huius præcepti executione scrupuli iniiciendi.

PUNCTUM V.

De desperatione spei virtuti contraria.

1. Desinitur desperatio.
2. Neque in actu iudicij, quo iudicatis te non esse salvandum; neque in notione beatitudinis consistit desperatio.
3. In quo desperatio formaliter consistat.
4. Præsupponit iudicium vel de difficultate, vel de impossibilitate beatitudinis.
5. Desperatio semper est mortale peccatum.
6. Quid dicendum de illo, cui Deus suam damnationem revelavit.
7. Negatur possibilitas casus.